

що призвело до їх банкрутства в результаті скорочення останнього [4]. Діючі підприємства переорієнтувалися і виробляють невеликі партії дешевого взуття по імпортних лекалах. В основі подолання цих недоліків лежить відродження вітчизняних товаровиробників, в тому числі, на основі налагодження тісних зв'язків з іноземними партнерами як в галузі технічного переоснащення підприємств, так і дизайну продукції.

В трикотажній промисловості значна частка продукції представлена випуском спіднього трикотажу та верхнього одягу (светри, пуловери, джемperi і т.д.), панчішно-шкарпетковими виробами, спортивним одягом, а також одягом для дітей. Поряд з експортом українського трикотажу до країн Західної Європи (Данія, Німеччина, Угорщина, Литва, Франція, Італія і т.д.) характерною залишається ситуація переважання імпорту продукції з Китаю та Туреччини (вже у 2006 р. [4] питома частка складала майже 50%). Незважаючи на високу конкурентну боротьбу продукція вітчизняних підприємств все більше наближається до європейських стандартів та завойовує світовий ринок. Основою легкої промисловості залишаються текстильні підприємства. Список лідерів внутрішнього ринку очолює багатопрофільний торгово-виробничий концерн «Текстиль-Контакт», корпорація підприємств «Текстиль-Україна» [4]. Висока якість продукції та широкий асортимент забезпечують конкурентоспроможність вітчизняної продукції та можливості здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємствами галузі.

Таким чином основні перспективні напрями розвитку легкої промисловості України полягають в інтенсифікації зусиль вітчизняних виробників щодо завоювання стійких конкурентних позицій на внутрішньому ринку шляхом поліпшення якості, підвищення наукоємності продукції, зниження її собівартості. Забезпечення більш гнучкого реагування підприємств на запити споживачів передбачає, в свою чергу, покращення інвестиційного клімату в Україні з метою залучення відповідних інвестицій, виходу на іноземні ринки, налагодження довгострокових партнерських відносин та відходу від неефективних схем давальницької сировини.

Література

1. Державний комітет статистики України. // www.ukrstat.gov.ua
2. Державний комітет статистики України. Про соціально-економічне становище України за 2006 рік. – К., 2006.
3. Концепція державної цільової програми розвитку легкої промисловості на період до 2011 р. // Легка промисловість. – 2006. – № 3. – С. 5 – 6.
4. Державний інформаційно-аналітичний центр моніторингу зовнішніх товарних ринків «Держзовнішінформ». // www.mfa.gov.ua

Надійшла 04.05.2009

УДК 330

І. І. НОВАКІВСЬКИЙ, В. Я. ГАВРАН
Національний університет "Львівська політехніка"

ФОРМУВАННЯ ПРОСТОРОВО-ЦІЛЬОВОЇ МОДЕЛІ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО РЕГІОНУ

В статті розглядаються проблеми управління розвитком туристично-рекреаційного комплексу Карпатського регіону. Визначено потреби галузевого тематичного та просторового узгодження таких планів. Обґрунтовано вимогу, що інформаційне забезпечення прийняття рішень в сфері розвитку туристично-рекреаційного комплексу має спиратися на геоінформаційні та Internet- технології.

The problems of management development of tourist-recreation complex of region of Carpathians are examined in the article. Certainly necessities of particular branch thematic and spatial concordance of such plans. Grounded requirement, that the informative providing of decision-making in the sphere of development of tourist-recreation complex must lean on geo-informative and Internet- technology.

Україна на весь світ відома своїми туристично-рекреаційними територіями Півдня України (Одеська, Херсонська, Миколаївська, Донецька області та Автономна Республіка Крим). Не менш відомим та багатим на рекреаційні ресурси є Карпатський регіон, що вирізняється добрими умовами для організування як літнього, так і зимового відпочинку. Добре зарекомендувало себе цілющими мінеральними водами Прикарпаття. Карпатський регіон характеризується певною унікальністю, має визначену структуру туристично-рекреаційного комплексу, потребує специфічного розгляду з позиції розвитку.

Для ознайомлення з сучасним станом, перспективами розвитку і територіального формування розглянемо структуру туристично-рекреаційного комплексу (ТРК) українських Карпат під кутом зору виникнення і становлення галузей курортного і туристичного господарства. Розвиток деяких галузевих

елементів туристично-рекреаційної системи Карпат відбувався ще в період кінця XIX – початку XX століття. На початку XX ст. вже сформувалися і отримали популярність такі широко відомі нині бальнеологічні центри, як Трускавець, Моршин, Любін Великий, Черче, Немирів, Шкло та інші. Стали відомими лікувально-оздоровчі місцевості в долинах Прут, Опора, Дністра й ін. Невеликі доволікарні розпочинають функціонувати в Закарпатті: Ужгороді, Галявині, Квасах та ін. Приблизно в цей же час починає розвиватися в Карпатах туризм, утворюються туристські суспільства, клуби, уперше був виданий путівник по Чорногорі.

У Карпатському регіоні сформувалося більше десяти важливих туристсько-екскурсійних вузлів, серед яких найбільш відомі Львів, Ужгород, Мукачеве, Яремча, Коломия, Вишня, Славське, Тисовець, Розлуч, Турка й ін. На даний час у Карпатському регіоні функціонує 62 санаторії, 17 лікувальних пансіонатів, у яких нараховується понад 25 тис. місць. Важливе значення для оздоровлення населення мають більш ніж 70 санаторіїв-профілакторіїв, 120 баз відпочинку, більше 1300 таборів відпочинку, розміщених на Львівщині.

Курорти ефективно використовуються для лікування захворювань кровообігу, легенів, опорно-рухової системи і нервової системи. Найвідомішим курортом регіону є Трускавець, що спеціалізується на лікуванні нервової системи, обміну речовин. Тут поширені мінеральні неспецифічні води типу "Нафтуса", біля яких розташовані курорти "Трускавець" (добовий дебіт родовища складає 47,2 м³/добу), Східниця (64,6 м³/добу), Верхньосиневидненське родовище та близько 40 інших проявів джерел "Нафтусі" із загальними розвіданими та прогнозними ресурсами понад 5000 м³/добу. Тут щорічно обслуговується більш 300 тис. чол. Другим за потужністю і популярністю є курорт Моршин, що у рік обслуговує більше 75 тис. чол. В його зоні поширені лікувальні розсоли з підвищеним вмістом сульфатів (79,0 м³/добу). Сумарні розвідані та прогнозні ресурси лікувальних розсолів складають понад 600 м³/добу, з яких на даний час використовується лише приблизно 1 м³/добу. Так само відомі: Східницьке, Келечин, Гірська Тиса та інші. На базі мінеральних сульфатних вод функціонують курорти Великий Любін (57,6 м³/добу), Немирів (320 м³/добу), Шкло (5,0 м³/добу). Загальні та прогнозні запаси даного типу вод сягають декількох тисяч м³/добу. В даний час використовується лише приблизно 250 м³/добу. Найбільш відомі родовища мінеральних вод без специфічних компонентів і властивостей розташовані в смт. Олеську (220 м³/добу), с. Балучині (158 м³/добу), смт. Новому Миліяні (138 м³/добу), с. Солуки (86 м³/добу). Загальні прогнозні їхні запаси складають близько 27000 м³/добу. На Львівщині також є вуглекислі мінеральні води (с. Климець, с. Боберка). Крім безпосереднього використання мінеральних вод, на курортах у лікувальних і оздоровчо-профілактичних цілях здійснюється промисловий розлив мінеральних вод: "Нафтуса", "Олеська", "Бориславська", "Трускавецька" й інших.

Лікувальні торф'яні грязі Львівщини, представлені Немирівським, Велико-Любінським, Моршинським родовищами та родовищем Шкло із загальними запасами 462 тис. м³, повністю забезпечують теперішні і перспективні потреби функціонування на їх базі санаторно-курортних установ. На Львівщині розташоване найбільше в Україні Бориславське родовище озокериту.

Карпатський ТРК регіон має інші природні рекреаційні ресурси (ландшафтні, лісові, водні та ін.). Серед них особливий інтерес представляють гірські місцевості, придатні для гірськолижного спорту, та деякі інші. Освоєно більше 10 гірськолижних територій, у яких діє кілька десятків гірськолижних підйомників. До них відносяться: Буковель, Ясена, Рахів, Славське, Подобовець, Ворохта й ін. Через регіон проходить кілька міжнародних туристичних маршрутів.

Природно-ресурсний та історико-культурний потенціал у поєднанні з вигідним географічним положенням в центрі Європи та існуючий багаторічний досвід і напрацювання у сфері рекреації стали достатньо вагомою передумовою пріоритетного розвитку системи санаторно-курортного лікування, туризму та відпочинку, орієнтованої як на внутрішнього споживача, так і на обслуговування іноземного контингенту. Сьогодні структура ТРК регіону складається із санаторно-курортного лікування (39%), туризму (38%) і оздоровчого відпочинку (23%).

Підвищення ролі місцевих територіальних органів в соціально-економічному розвитку вітчизняного суспільства, проведення економічних реформ і формування ринкових відносин вимагають професійного аналізу для відповіді на цілий ряд принципових питань щодо змісту і методів ринкових перетворень в рамках регіонального ТРК. Тому в умовах трансформаційних ринкових зрушень в Україні гостро постає проблема розробки ефективного механізму регулювання та розбудови місцевої економічної політики розвитку ТРК за рахунок інновацій на основі корпоративної моделі управління розвитком території. Формування такої політики ускладнюється такими двома макрочинниками:

1. ТРК Карпатського регіону характеризується неоднорідною складною інфраструктурою, тісно переплетеною з різноманітними галузями народного господарства. Особливістю спеціалізації західного регіону України є спрямування на розвиток туристично-рекреаційного комплексу, який визначається певними просторовими і ресурсними межами, що окреслюють родовища бальнеологічних ресурсів цієї території. З огляду на нерівномірність природно-ресурсних баз, у регіоні виділяють три райони: Передкарпатський і Закарпатський курортно-оздоровчі райони і Гірничо-Карпатський туристсько-оздоровчий район. Ці території представляються середовищем своєрідної взаємодії природи, людини,

виробництва, інформації як у межах адміністративно-територіальних одиниць, так і поза ними. Конкретне просторове середовище значною мірою визначає і спрямовує розвиток економічних і соціальних процесів. А наявність курортно-рекреаційних ресурсів формує додаткові сприятливі умови для розвитку економіки на основі суспільного розподілу і кооперації праці, високого рівня інтегрованості ТРК із зовнішнім середовищем. Слід підкреслити таку важливу властивість санаторно-курортної послуги, як її обмеженість в територіальному аспекті, невідділимість від місця виробництва і надання (лікувальні процедури можливі тільки на курортах). Крім того, часто лікування вимагає періодичного повторення і його ефективність відображається стабілізацією основних життєвих функцій. Сьогодні домінує поєднання лікування з відпочинком, що відображається у бажанні рекреантів у відпускний період поєднувати одне з іншим. Тому під поняттям "рекреація" часто об'єднують два напрями – медичний (оздоровчий відпочинок) і власне відпочинок (туризм). Класичні європейські курорти – яскравий приклад поєднання такого відпочинку. Все це ставить ці послуги в залежність від зв'язаних з ними галузей, наприклад, транспорту. Тому обсяги потреб в курортних послугах залежать від розвитку транспорту, зв'язку, громадського харчування та інших галузей. В розвинутих країнах кожне ліжко-місце для туриста опосередкує діяльність принаймні 16 інших галузей. Характерними рисами Карпатського регіону як цілісної господарської системи стає спрямування на посилення інтеграції економічного середовища (представленого територіально-виробничими, територіально-побутовими, територіально-рекреаційними, просторово-інформаційними й іншими комплексами та товарно-ресурсними ринками) та інтенсифікації розвитку внутрішньо- та міжгалузевої кооперації та спеціалізації.

2. Не розроблені механізми узгодженого невиснажливого використання рекреаційних ресурсів з дотриманням правових, соціальних, екологічних вимог. В даний час учасники туристично-рекреаційного комплексу перетворилися на реальні суб'єкти економічних відносин, на відміну від того формального статусу, який був характерний для них в доринкових умовах. Важливо підкреслити, що сформувався цілком новий масовий прошарок дрібних підприємців, що надає різноманітні туристично-рекреаційні послуги. Суперечності суб'єктів ТРК в регіоні багато в чому пов'язані з недосконалістю в користуванні такими економічними важелями ринку, як оплата за землі і бальнеоресурси, надра, ліцензування діяльності. Ця обставина обумовлена тим, що в результаті розмежування власності, хоч і не завершеного, вони стали повномасштабними суб'єктами відносин власності, створюючи ядро економічних відносин. Такі суб'єкти стають носіями якісно самостійних соціально-економічних інтересів в рамках, відображаючи різні інтереси, властиві вітчизняному суспільству. Серед перешкод розвитку ТРК, насамперед, слід виділити такі: вертикальна структура органів влади та відомча роз'єднаність обумовлюють нескоординовані дії центральних та регіональних органів влади у розвитку суб'єктів ТРК; труднощі взаємовідносин суб'єктів ТРК, особливо приватного сектору, та місцевих органів статистики обумовлюють нестачу ділової інформації, розраховану на відкритий доступ; небажання центральних і регіональних органів влади та незалежних інвесторів вкладати фінансові засоби в загальногромадські проекти, оскільки вони не дають видимого, швидкого та прямого комерційного чи соціального ефекту; недостатній рівень фаховості в адміністративних органах через потреби багатогалузевого узгодження розвитку ТРК та нерозробленість узгоджених моделей розвитку окремих районів регіону; політична роздробленість, пов'язана з незрозумілістю кінцевої мети адміністративних перетворень та відмінностями в критеріях оцінки різних господарських процесів.

В цілому можна стверджувати, що суб'єктам ТРК характерна сильна концентрація на нечисленних компетенціях, низька вертикальна інтеграція, достатньо сильна горизонтальна інтеграція, яка оформлюється у вигляді рамкових договорів про співробітництво, а формування їх нових ринкових можливостей залежать від розвитку рівня інфраструктури обслуговування. Економічна взаємозалежність підвищується в зв'язку з тим, що партнери повинні здійснювати специфічні коопераційні інвестиції: вирівнювати свої інформаційно-технологічні інфраструктури, виробляти спільні організаційні правила.

Вирішення виникаючих неузгодженостей економічних інтересів суб'єктів господарювання в рамках ТРК на рівні регіональних і муніципальних структур неможливе без глибокого аналізу організаційно-економічних і соціально-економічних відносин. Економічне реформування потребує здійснення ефективної і гнучкої регіональної політики щодо розвитку ТРК. Необхідно у нерозривному зв'язку з вибраними пріоритетами розвивати та поглиблювати територіальний поділ праці, добиватися комплексного використання ресурсного потенціалу території регіону, розвивати сучасну інфраструктуру та місцеві ринки капіталу, робочої сили, цінних паперів, нових технологій тощо. Подолання існуючих стереотипів переважно адміністративного та галузевого управління регіонами пролягає через усвідомлення пріоритету потреб мешканців територіальних громад та можливостей органів державної влади та місцевого самоврядування досягати економічного зростання шляхом залучення сукупних територіальних ресурсів в економічний обіг, адаптації існуючих і розробки нових механізмів управління внутрішнім і зовнішнім середовищем регіону. Цьому насамперед сприятимуть такі заходи: оптимізація нормативного регулювання підприємницької діяльності шляхом усунення правових, економічних, адміністративних перешкод реалізації права на підприємницьку діяльність; забезпечення гласності процесів підготовки проектів регуляторних актів, що впливають на бізнесове середовище, ділову активність, права та інтереси підприємців.

Важливою та невід'ємною складовою такої політики має стати формування моделей розвитку регіону, насамперед, на яких можна було б узгоджувати та апробувати ті чи інші рішення розвитку. Очевидно, що модель Карпатського туристично-рекреаційного регіону є складною системою. Тому тут необхідне виділення підсистем, у певному розумінні відособлених одна від одної за рядом ознак, і водночас цілісно взаємопов'язаних. Виділені в межах регіону підсистеми (ТРК, індустрія, сільське господарство, будівництво, транспорт, комунальне господарство, охорона здоров'я, освіта) функціонують у рамках своїх специфічних цілей і завдань, конкретних обмежень та можливостей. Розглянуті підсистеми господарського комплексу формують вже власну сукупність складних підсистем, які знову ж таки реалізують об'єктивно притаманні їм цілі в межах власних можливостей. Незважаючи на специфіку будь-якого господарюючого суб'єкта, його оригінальний набір технічних, технологічних, економічних, організаційних засобів і прийомів досягнення конкретних цілей, необхідно жорстко дотримуватися вимог системності, використовуючи переваги регіонального поділу праці, поглиблення внутрішньо-територіальної спеціалізації та кооперування, можливості місцевих науково-технічних, матеріальних, трудових та фінансових ресурсів. Звідси випливає проблема багатогалузевого узгодження розвитку за змістом, строками виконання, рівнями управління. Часто це призводить до дублювання заходів, суперечливості в орієнтації виконавців, несистемності підходу до розробки самих програм. Тому потрібна модель, яка б логічно і послідовно поєднувала суб'єкти вищого рівня з нижчими з наступним їх розгортанням до потрібного ступеня деталізації. Поглиблює проблематичність проблем розвитку ТРК необхідність ув'язання заходів з певними територіями, адже туристично-рекреаційні послуги невідділимі від місця виробництва і надання.

Тому тут потрібно застосовувати геоінформаційні моделі, щоб ув'язати заходи з статистичними відомостями, щоб правильно розставити акценти для необхідних перетворень. Для цього слід використовувати корпоративні географічні інформаційні системи (ГІС). ГІС – це комп'ютерна система, що відображає відомості на електронній карті. ГІС дозволяє поєднувати традиційні операції при роботі з БД – запит і статистичний аналіз – з перевагами повноцінної візуалізації й географічного (просторового) аналізу, які надає карта. Ця особливість надає унікальні можливості для застосування ГІС у рішенні широкого спектра завдань, пов'язаних з аналізом явищ і подій, прогнозуванням їхніх імовірних наслідків, плануванням стратегічних рішень. На відміну від звичайної паперової карти, електронна карта, створена в ГІС, містить приховану інформацію, яку можна «активізувати» за необхідності, розглядати майже з довільним рівнем масштабування, при чому можливе використання даних супутникової чи аерозйомки. Ця інформація організується у вигляді тематичних шарів, кожен з яких містить дані заданої специфіки. Цей гнучкий підхід надає можливість переглядати кожен шар-карту окремо чи кілька разом, моделювати різні ситуації, щораз одержуючи зображення відповідно до поставленого завдання.

Ключові переваги ГІС: зручне відображення просторових даних; інтеграція даних всередині регіону в єдиному інформаційному просторі; прискорення й підвищення ефективності процедури прийняття рішень; оптимізація процесу розшифровки даних аерозйомок і використання уже створених планів місцевості, схем, креслень.

На карті ГІС можна нанести не тільки географічні, але і статистичні, демографічні, технічні і багато інших видів даних і застосовувати до них різноманітні аналітичні операції. ГІС має унікальну здатність виявляти приховані взаємозв'язки і тенденції, що важко або неможливо помітити, використовуючи звичні паперові карти. Потреби в широкому застосуванні ГІС визначаються новими умовами використання земельних ресурсів. ГІС-технології дозволяють зберігати інформацію про всіх землевласників з докладною характеристикою їх земельної власності й нерухомості, а також відомості про стан і використання природних ресурсів, облаштованість інженерними службами і комунікаціями, відповідність екологічним вимогам.

ГІС тісно пов'язані з іншими ІС й використовують їхні дані для аналізу об'єктів. Вони володіють розвиненими аналітичними функціями; можливостями управляти більшими обсягами даних; інструментарієм введення, обробки й відображення просторових даних.

Робота з розподіленою інформацією й ГІС-проектами, що охоплюють величезну територію, природно повинна бути заснована на використанні Internet/Intranet технологій. Грунтуючись на існуючих лініях комунікації, національних, комерційних, багатобічних і двосторонніх ІС, ГІС-проекти можуть поєднувати міжнародні, урядові, комерційні організації.

Одним з особливо важливих елементів кожної моделі має бути процедура оцінювання, що на нашу думку, повинна визначати успішність розвитку ТРК через його привабливість, яка для споживачів послуг залежить від таких складових: рекреаційний потенціал, ціна і якість послуг. Оцінювання окремих суб'єктів ТРК потрібне для управління ефективністю, в якому оцінка використовується для аналізу, контролю, обліку, прогнозування та регулювання діяльності підприємств.

Оцінювання рекреаційного потенціалу території можна здійснити з допомогою ГІС технологій за такими напрямками: визначення найбільш популярних рекреаційних об'єктів; виділення пріоритетних видів туризму; оцінка граничних величин рекреаційних ресурсів (границь використання ресурсів); оцінка фактору сезонності та його впливу на діяльність підприємств.

Дослідження цін на послуги ТРК можна проводити з допомогою ГІС- та Internet-технологій. Таке

поєднання дозволить не тільки проводити порівняння з світовими аналогами, але й легко проаналізувати структуру та обґрунтованість формування цін, після чого можна розробити заходи щодо оптимізації існуючих цін.

При дослідженні якості слід задіяти поєднання статистичних методів спостереження та ГІС технологій для проведення таких заходів: визначити кількість повторних відвідувань рекреаційної зони та визначити причини, які сприяли залученню відпочиваючих; визначити якість лікувальної рекреації через дослідження ефекту покращення здоров'я рекреантів; виявити кваліфікованість персоналу підприємств та їх зацікавленість в задоволенні споживачів.

Кожна з моделей дозволить підвищити ефективність функціонування ТРК шляхом представлення особам, що приймають важливі рішення, максимально повне бачення перспектив та загроз. Зокрема будуть надані можливості для кожного суб'єкта ТРК застосувати такі механізми удосконалення прийняття рішень: спрощення доступу споживачів до інформації про регіон; прозорість формування цін; відстеження руху продукту по ланцюжку постачання; спрощення розроблення та просування на ринок нових послуг чи продуктів; застосування логістики в процес супроводу лікування та відпочинку рекреантів; планування ланцюжка взаємодій суб'єктів ТРК; управління якістю послуг.

Застосування просторово-цільової моделі ТРК забезпечить комплексне узгоджене розміщення туристично-рекреаційної галузі та невиробничої сфери в регіоні на перспективу з урахуванням раціонального використання територій для всебічного підвищення продуктивності суспільної праці, зниження вартості будівництва і витрат виробництва при одночасному поліпшенні умов праці, побуту й відпочинку населення, зокрема надасть такі переваги: забезпечення раціонального та ефективного збереження та використання рекреаційних, природних та історико-культурних ресурсів, максимально корисне використання природних умов та місцевих природних ресурсів при організації закладів ТРК; узгодження планів та схем забудови курортів і туристичних центрів відповідно до норм антропогенного навантаження на ландшафт за показниками рекреаційної місткості, забезпечення дотримання вимог охорони навколишнього середовища, екологічне обґрунтування у випадку будівництва промислових та інших об'єктів в курортних зонах; спрямування реконструкції та модернізації санаторно-курортних, відпочинкових і туристичних закладів, матеріально-технічної бази для розвитку зимових видів спорту та туризму в гірській частині області, сприяння розвитку сільського (зеленого) туризму тощо; раціональне розміщення об'єктів ТРК з погляду максимального наближення їх до родовищ бальнеологічних ресурсів, що підвищує ефективність лікування; раціональне розміщення населення і наближення його до місць праці і помешкання з метою створення належних санітарно-гігієнічних умов життя; раціоналізація транспортної мережі з метою організації внутрішніх і зовнішніх перевезень вантажів і пасажирів, розвиток інфраструктури в напрямі до міжнародних стандартів; комплексне розміщення об'єктів інженерного забезпечення території: водопроводу, каналізації, енергопостачання тощо; комплексний розвиток суміжних галузей народного господарства району; активізація міжнародної співпраці в сфері рекреації і туризму; забезпечення популяризації рекреаційного продукту на вітчизняному та світовому ринку рекреаційних послуг; сприяння залученню вітчизняних та іноземних інвестицій в розвиток рекреаційної сфери; запровадження стандартизації і сертифікації основних видів туристично-рекреаційних послуг.

Майбутнє за ГІС-технологіями з елементами штучного інтелекту на базі інтеграції ГІС й інтелектуальних систем. Переваги такого симбіозу цілком очевидні: інтелектуальна система буде містити в собі знання експерта в конкретній області й може використатися як вирішальна або система, що радить. Таким чином застосування ГІС-технологій дозволить широко використовувати ринкові методи, зв'язані з використанням землі, яка повинна мати в цих місцевостях високу кадастрову оцінку стимулюючи розвиток ТРК та інвестиції.

В цілому можна говорити про трансформацію механізму господарювання суспільства індустріального типу в інформаційну модель соціально-орієнтованої ринкової економічної системи, що означатиме організацію управління на основі прозорої інформаційної взаємодії органів державної влади і суспільства з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій. Запропонований підхід формування просторово-галузевих моделей з використанням ГІС- та Internet-технологій є ефективним в умовах інформаційно-інноваційного суспільства, яке зорієнтовано на оптимальне використання доступних суспільству ресурсів на базі використання інформаційно-комунікаційних технологій та перетворення знань та інформації на реальні продуктивні сили. Модель має забезпечити ефективну інвестиційну політику, що в наш час є головним чинником розвитку регіону, сприятиме формуванню високорозвиненого рекреаційно-туристичного та оздоровчо-лікувального комплексів державного і міжнародного значення у Карпатському регіоні.

Література

1. Нестеренко О. В. Використання ГІС-технологій при організації даних в органах державної влади // http://www.stc.gov.ua/_news/Pub/1_2000.html.
2. Нестеренко О. В. Геоінформаційні системи та інтеграція завдань і проектів Національної

програми інформатизації України // http://www.stc.gov.ua/_news/Pub/2_2000.html.

3. Нестеренко О. В. Геоінформаційні технології забезпечення прийняття рішень // http://www.stc.gov.ua/_news/Pub/N11_99.html.

Надійшла 20.05.2009

УДК 332.122+330.341.4

И. Д. ПИВОВАРЧУК

Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований НАН Украины, г. Одесса

СТРУКТУРНЫЕ ИЗМЕНЕНИЯ В ЭКОНОМИКЕ ОДЕССКОГО РЕГИОНА — ОСНОВА ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЕГО ЭФФЕКТИВНОГО СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ

Трансформаційні процеси в розвитку регіонів пов'язані з необхідністю змін у відношенні традиційності та інноваційності організації економічної діяльності. Структурна трансформація регіональної системи обумовлена необхідністю розвитку нових видів економічної діяльності, змінами в розподілі праці та спеціалізації, реформуванням відносин власності. Розглянуто структурні зміни в економіці Одеського регіону та виявлено основні напрями структурних трансформацій.

The transformation processes in development of regions are related to the necessity of changes in the relation of traditional character and innovations of organization of economic activity. Structural transformation of the regional system is conditioned by the necessity of development of new types of economic activity, by changes at the division of labour and specialization, by reformation of relations of ownership. Structural changes in the economy of the Odessa region are considered and basic directions of structural transformations are found out in the article.

С развитием глобализационных процессов, современных коммуникаций, внешней торговли, ростом открытости экономики конкурентоспособность Украины и ее регионов, производительность труда и качество жизни во многом зависят от проводимых структурных реформ, являющихся одним из важнейших элементов пакета мероприятий экономической политики. Вопросы усовершенствования структуры экономики становятся все более актуальными, так как через их длительное нерешение или неудачное решение усиливаются негативные последствия, которые обуславливают препятствия для эффективного социально-экономического развития [1, с. 5].

Сегодняшний характер так называемых структурных трансформаций экономики, а именно: повышение удельного веса энергозатратных производств, ликвидация целых отраслей в области высоких технологий, формирование экспорта за счет сырья и полуфабрикатов, – обрекает Украину на прозябание в числе стран третьего мира.

В течение последних лет в Украине наблюдается динамика роста в секторах торговли, недвижимости и финансов, очень важных с точки зрения развития рыночной инфраструктуры, но мало способствующих обеспечению международной конкурентоспособности страны. В это время реальный сектор экономики, который формирует предпосылки эффективного развития государства, поставлен в крайне невыгодные условия.

Сегодня доля Украины в мировом объеме торговли наукоемкой продукцией составляет 0,1%. Если оценить, насколько интенсивно в последние годы инновационная деятельность велась в различных отраслях промышленности Украины, то здесь ситуация следующая: на предприятиях нефтеперерабатывающей промышленности – 45%, медицинской – 41%, черной металлургии – 33%, машиностроения – 29% [2, с. 22].

Основными причинами структурных искажений в Украине и ее регионах являются:

- 1) неразвитость институциональной среды;
- 2) несогласованные структурные приоритеты, направленные преимущественно на решение текущих вопросов, в результате чего межотраслевые диспропорции еще больше усугубились;
- 3) несбалансированность и неэффективность государственного управления, преобладание корпоративных и личных интересов над общегосударственными, высокий уровень коррупции, отсутствие целостной системы стратегического планирования;
- 4) приватизация в Украине стала преимущественно средством перераспределения общественного богатства, а не ускоренного капиталобразования.

Теоретические и прикладные аспекты политики структурных преобразований находят постоянное развитие в работах таких ученых, как А. Амоша, Г. Волынский, В. Геец, Б. Данилишин, В. Семиноженко, Л. Федулова и др.

В тоже время Программа структурной перестройки экономики Украины, о необходимости принятия которой говорилось еще в 1999 году, отсутствует. Бездействие государства в данном вопросе, отсутствие четкой определенности власти страны с вектором ее развития, приводит к тому, что регионы также формально подходят к решению данной проблемы.

Однако временные, экстенсивные факторы экономического роста исчерпаны. Необходим переход к структурно-инновационному типу экономического развития в максимально сжатые сроки, поиск